

Metsänkäsittelyn ohje sääksen pesän lähistöllä

Luonnonsuojelulain 70 § ja 73 § suojelee suurten petolintujen pesäpuita ja pesimärauhaa. Tätä ohjetta noudattamalla hakkuut voidaan toteuttaa niin, että luonnonsuojelulain 70 § ja 73 §:n mukaiset rauhoitussäännökset tulevat huomioiduiksi. Jos metsätaloustoimien toteuttaminen ei ole mahdollista ohjeen mukaisesti, tulee toimijan olla yhteydessä Lupa- ja valvontavirastoon, joka neuvoo asiassa.

Sääksen pesäpaikkojen huomiointi metsänkäsittelyssä

Tämä ohje koskee kaikkia metsätaloustoimenpiteitä sääksen eli kalasääsken pesän läheisyydessä, mukaan lukien hakkuut, puutavaran kuljetus, istutus, taimikon hoito ja ojitus. Myös melu tai kauempana tapahtuva toiminta paikalla, josta on näköyhteys pesälle, voi aiheuttaa pesinnän keskeytymisen.

Ohje sisältää sekä velvoittavia että suositeltuja toimintaohjeita. Nämä on alempana selkeästi eritelty. Velvoittavia toimintaohjeita on noudatettava luonnonsuojelulain noudattamiseksi. Suositeltujen toimintaohjeiden noudattaminen jää maanomistajan vapaaehtoisen harkinnan varaan.

Ohjeen ovat laatineet Sääksisäätiön sääksityöryhmä, Helsingin yliopiston Luonnontieteellinen keskusmuseo, Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, ELY-keskukset, Metsähallitus ja Suomen metsäkeskus vuonna 2023. Tämä ohje on laadittu ohjeistamaan metsänkäyttöä, eikä sitä tule suoraan käyttää ohjeena muiden maankäyttömuotojen tai häiriötä aiheuttavien toimien osalta.

Sääksen pesimäaika on Etelä- ja Keski-Suomessa 1.4.–15.9. ja Pohjois-Suomessa (Kainuu, Koillismaa ja Lappi) 15.4.–15.9. ja tällöin laji on arka häiriölle.

Metsänkäsittelytoimenpiteissä otetaan huomioon kaksi vyöhykettä (suojavyöhyke ja häiriövyöhyke) pesän ympärillä. Suojavyöhykkeen säde on noin 50 metriä pesästä ja häiriövyöhykkeen 500 metriä.

Velvoittavat ohjeet

Asuttujen pesien suoja- ja häiriövyöhykkeillä tulee välttää kaikkea häiriötä sääksen pesimäaikana. Metsänkäsittelytoimenpiteet tulee ajoittaa pesimäajan ulkopuolelle.

Noin 50 metrin säteellä pesästä (suojavyöhykkeellä) ei tule tehdä mitään muita metsänkäsittelytoimenpiteitä kuin sääksen pesintää edistäviä välttämättömiä toimenpiteitä.

Suosittelavat ohjeet

Lisäksi on suositeltavaa, että suojavyöhykkeen ulkopuolella häiriövyöhykkeellä hakkuutoimenpiteissä vältetään jyrkän rajan muodostumista suojavyöhykkeen ja

häiriövyöhykkeen välille esimerkiksi suosimalla jatkuvapeitteistä kasvatusta suojavyöhykkeen lähellä.

Sääksien suojeltavat pesäpaikat

Petolintujen pesäpaikkarekisterissä ovat näkyvissä tiedossa olevat sääksen pesät, jotka ovat olleet käytössä viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksona ja joiden arvioidaan olevan sääkselle pesintäkelpoisia. Sääksen pesäpuut on yleensä merkitty puun runkoon kiinnitetyllä kyltillä. Jos kyltti puuttuu sääksen pesäpuusta, on pesän sijainti syytä ilmoittaa Luonnontieteellisen keskusmuseon sääksiseurantaan (petolintuseuranta@luomus.fi) tai Sääksisäätiölle (saaksi@saaksisaatio.fi).

Sääksen pesä on puun latvassa, latvan päällä. Pesäpuu on useimmiten tasalatvainen vanha mänty, jonka pituuskasvu on loppunut vuosikymmeniä sitten. Tämän seurauksena tasalatvan oksat ovat riittävän vankkoja kannattelemaan lumikuormineen satojen kilojen painoista pesää. Pesä on myös esimerkiksi katkenneiden kuusten latvoissa. Etelä- ja Keski-Suomen metsissä on metsätalouden seurauksena vain vähän sääksen pesäpuiksi soveltuvia puita. Tämän vuoksi ovat sääksien suojelijat rakentaneet maanomistajien luvalla satoja tekopesiä, jotka sääkset ovat hyväksyneet

Sääksen pesä voi olla monenlaisessa ympäristössä kuten pienessä saarella, harjumetsässä tai kaukana vesistöistä suomännikössä. Pesää tukeva puun latva on keskeinen pesän sijaintia määrittävä tekijä. Pesäpuun on oltava ympäristön puita korkeampi siten, että pesästä on esteetön lento useimpiin suuntiin. Jos pesäpuu ja sen ympäristö säilyvät sääkselle edullisina, voi pesä olla asuttuna kymmeniä vuosia.

Metsänkäyttöilmoitusten käsittely sääksen pesäpaikkojen lähellä

Kun tiedossa oleva sääksen pesä on alle 500 metrin etäisyydellä metsänkäyttöilmoituksen alueesta, lähettää Metsäkeskus tämän ohjeen maanomistajalle, ilmoituksen laatijalle ja hakkuuoikeuden haltijalle. Kun pesä on alle 50 metrin etäisyydellä metsänkäyttöilmoituksen alueesta, lähettää Metsäkeskus tiedot pesästä ja metsänkäyttöilmoituksesta myös Lupa- ja valvontavirastolle, joka antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita tämän ohjeen soveltamisessa kunkin pesän lähellä.

Pesimäpaikkojen suojelu

Lupa- ja valvontavirasto tutkii laji- ja tapauskohtaisesti alueen suojelumahdollisuudet. Mikäli pesäpuun välittömässä läheisyydessä sijaitsee metsälain 10§:n tarkoittama elinympäristö, voi maanomistaja tiedustella Metsäkeskuksesta alueen määräaikaisen ympäristötukisopimuksen mahdollisuutta.

Lisätietoja

Lupa- ja valvontavirasto antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita luonnonsuojelulain ja tämän ohjeen soveltamisessa.